

sejditetlen távolba érnek az emberi lélek' határai ezen rendkívüli helyzetben.

Ha az eddig folygézett tények, tanuk' számára elegendő bebizonyításul szolgáltak egy főfontosságú tényező' létezésének, melyet, míg jobb elnevezést kapnánk — helyesen nevezzünk Zoomagneticus agens vagy állati delejzet néven: most már olvasóim azt kérdehetik tőlem: hogyan kell ezen tünetényeket előidézni? — Azonban még főnn a delejzet meghatározásánál elmondám, hogy noha az két vagy több egyén' kölcsönös viszonyában áll, mindazáltal arra hajlandó életművezetben önmagától is kifejlődik. E 2-dik faj *Idio somnambulismus* név alatt ismeretes. Ezentul Bouquet s mások' különböző kezelése, melyek által a mesterséges delejzet előidézettik, mint-hogy azok egy ilyen vázlatféle czikk' határán nagyon is tul vezetnének, itt egyáltalában nem volnának helyükön, — csak annyit szabadjon itt megjegyeznom, hogy a gyógytudomány' ezen részével nem csekélyebb s kevésbbé jótékonyhatású változás lépett életbe, mint azon reform, melyet a hasonynós gyógymód ugyanabban előidézett. És ezen halhatatlan érdem nem hervadható borostyánnal koszoruzza méltóságos Szapáry Ferencz gróf ur' homlokát, kinek ernyedetlen nemes buzgalma a szenvedő emberség' javáért időt, fáradságot, s igen tetemes pénzalidozatokat nem kímélt, hogy a tudományt azon egyedül jótékony szellemi utra visszavigye, melyben lehet csupán hasznos ezen, az avatlanok ügyetlen kezében annyira veszélyes tényező. Ezen emberszerető mágna's szíves és nagylelkű útmutatásának köszönünk mi is számos fölvilágosítást az állati delejzet körül, kinek e részbeni éles pillantása ezután még fontosabbak' várására jogosít. Záradékul, mielőtt az állati delejzetnek a mérsékrendhezi viszonyát előadnám, szabadjon még néhány észrevételt felhordanom, melyeket itt helyenkivülieknek nem tartok. 1-ször: A delejzeti tünetények' analogiája több mint bízhetővé teszi, hogy a rokon és ellenszenvennek különben megmagyarázhatlan érzései, melyek bennünk gyakran a találkozás' első pillanatában keletkeznek, némi — habár igen alsó fokú — delejzeti viszonyossággal állanak. 2-ször: Régi tapasztalás, hogy ifjú egészséges egyének' gözköre agg betegekre, és kiélt személyekre nézve fölötte kedvez. Ezért látunk iskolamestereket egy — különben korántsem szellős vagy eléggé tágas szobában, annyi gyermek közepette igen gyakran szokatlanul megifjodni. Ezen tapasztalás adott alkalmat az u. n. ifjítási gyógymód' fölállítására, mely már Dávid királyon elagott korában megpróbálták.

Mi az állatdelejzet gyógyerejét illeti: ez ma már többé senki által meg nem ingatható

tény; ugyanazért nagy tanítónk — a gyógytudomány' reformatora Hahnemann Sam. minden igazán hasonszenvi orvosnak kötelességeül tevé az a körüli vizsgálódást, s annak kitapogtatását: minő betegségeken legyen az alkalmazható különleges gyógyszer? S valamint egyebütt van alkalmunk elég, Hahnemann' mély belátását csodálni: úgy itt is az igazság' útját mutatta ő meg; mert az érdeműs Kaspary s mások által egésségeken végbe vitt kísérletek' alkalmával, ezeken ugyanazon körjelék' előállása vala látható, legfőnyesb bizonyossággal annak, hogy az állati delejzet különleges gyógyszer. Nem kevésbbé fontos, egésségeken és betegekben már megpróbált gyógyszer az érzédelej is, azonban lapjai és sarkainak fordítása mindenkor a különleges köresethez képest egvénileg használandó. — S habár még most, és talán még soká képtelenek leendenének is mindezt általános érvényességű természetörvényekből kimagyarázni, s ezáltal tudomány alakba öltöztetni; mindazáltal volt alkalmunk azokban annyi egy nyomon járást észrevenni, hogy a tudományos megalapításnak ekkorigi hiánya épen nem lehet elegendő ok — mint némely ellenéi vitájják — annak félrevetesére.

Hátra van még, hogy a főnn előadott azon tünetények után, melyeket a delejzetről főnebb előszámlálék — megemlítsem a nevezetesebbeket azok közül is, melyek a delejzore tartoznak. Ez az egész kezelés alatt bizonyos langy melegséget érez, ezenkívül valami kifelé toldást tenyerén, és ujjhegyein. — a mütét' befejeztével pedig általános gyöngeséget és rosszullétet. Megjegyzésre méltó, hogy selyem által, p. selyem keztyűkkel, a delejzének minden hatása megsemmisítettik, épen mint a villanyal.

(Folytatattik.)

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁR'

REGÉLYEI. ¹⁾

Nincs előttem tudva, ha vajjon Pest a fővárosok' aristoeriája közé számíttatik-e már, tapasztalás után csupán annyit tudok, hogy a házi viszonyok körén tul, nincs egyetlen egyesítő pontja, hol a művész, politicus és író sajátosság világában magát fölálalhatná, hol a foglalkozás csupán kedvtöltésből gyakoroltatnék,

1) Közlöjűk a Pesther Z itung után, mint oly czikket mely fővárosunk' socialis életének egy még eddig alig érintett terén mozog. A czikk' írójának már több, Magyarhonul írt elmés czikke forog a közönség' kezén. Szerk.

s a legkedvesebb otthonias kényelemnek tetszelgő bája, csupán szellemileg működő erők családi körének szép foglalkozásában lenne látható. — hol végre minden osztály s rangkülönbség eltűnik, s az ember tettei s viselete után, nem pedig mint fia ez vagy amaz érdemes anyának s apának, ítélteket meg. Pest legkedvesebb dús az élet kellemében, s valóban ezek hó alatt viruló virágokhoz hasonlíthatók, melyeknek bajjal juthatni, s melyek végre csak ellentétiségök miatt ébresztnek érdeket. A kéjencz, valamint a szellemi ember is, kopár földön áll itt, ittott vannak ugyan a társas együttlétnek egyes oázai, melyeknek külsejök csábos, de belsejök egyhangu, nem kielégítő, nyárspolgárszerű, s ugyanazért unalmas. A kéjencznek még itt előnyei vannak, mert ha nem épen cosmopolita, s az élvezeteket nem úgy veszi mint vannak, úgy még elég ideje marad neki magát az érényben gyakorlani, s lelki üdvére gondolni: mert a legnagyobb Sardanapal, föltéve hogy nem egészen állat, húzamos itt mulatása után, a trappistaélet iránti legnagyobb ellenszenvet is elvesztené; neki józanabbnak, visszatartóbbnak, következőleg érényesebbnek kell lennie. Komoly életnézetű emberek irányában (nem értem a szerzeteseket), kiknek a társaságos élet csak akkor nyújt élvezetet, ha szellem s érzékiség egyaránt érdekelve vannak, — ezen szerencsétlenség irányában mondom, Pestnek igen kevés kedvései vannak. Azon párisi salonoknak, — az állományi nyilvános élet e miniatürképeinek — hová tudomány, művészet, politica, s szokott életviszonyok, képviselőket küldik, hol az újabb kor' szelleme a társas osztályok' válfalait lerontja, s a szerencse helyett egyedül önérdem s tetteink a becsmérés, hol egymásba szöve, senki sem különzi el magát, vagy pusztán köröket (Chiquen) nem képez: illy egyesülésnek Pesten még kevés nyoma van. Legyen bár hogy a magyar aristocrazia' többsége, nyilvános életben szívesen elnezi azon mélysegeket, melyeket törvény, történet, s életmód képezének az állományi életben, s legyen bár, hogy e nézet aristocrazia' termeibe is átmegy, s a lányszabályú anygal nem állja el útját a szellem proletariusának, ki jogosság, illedék, s erkölcsösséggel ruházott föl, mégis mi hamar észreveheti, hogy mindenektől mint megtestesült elismerés tekintetik, mellyel új életnézetek' beható elemeinek tartoztak: ő bámulatni fog, mint fölt tengeri rák a büffet-n, mellyet kevés ember szeret enni, de mellynek fölhozatala mind a házi urnak mind vendégeinek bók; ő eltűntetik, szeretetreméltó leereszkedéssel találkozik, s ez vagy azon lady patronessnek nyájas mosolyával; de fesztelenséget

nem érez, állása természetlen s erőltetett. Heine következő költeményben hasonló állást ír le:

A költőt mint kell tisztelni,
Értik jól ez emberek,
Adtak fényes délebbéket
Nékem és szellememnek,
Szóltak — tán a költészetről,
S midőn jól ivám evém,
Köszöntem a megtisztelést
Mellyben részesítettém.

Mindenesetre balgaság s irigység volna, ha az aristocrazia' együttélése sajátosságát roslatgatnók. Mindenkinek szabadságában áll társaságát megválasztani, s csak annak nyitni meg termeit, kivél állást, erkölcsöket s szokásokat közösen szokott megosztani. Így volt ez mindig a világon, s maga a francia rémítő időszak, kizsárolt egyenlítőse' daczára sem volt képes ezen szabadságot megszüntetni. A mostani Franczthonban s Amerikában is, hol pedig az állomány' egész fölőlnét democratia foglalja el, vannak zártkörök, honnét az idő' folyama csak bárgyu eszécsapásokat ragad el magával, melyekből az emberiség, laza s világhékpész' érdekében egy magocska sem esik. Mindamellét kinek van joga a magányélet útját módját megszabni, estélyek, bálók, lakomák fölött ellenörkődni, bármily nevelésének látszassék is olly emberek' megvendéglése, kik saját részükre is szintugy megtehetik azt? — senkinek. — Minden erkölcsi gascognade-ok, s spártai célzások a fekete leves és zeller saláta körül — igen izetlenek. De habár legtávolabb világérszeken is vannak zártkörök, hol a fogékonyság megtalálja élvezet, nem kevesebbé van ott szellemi társaságos élet is, hol mindenki emberi méltóságának, tettejének öntudatában jelenik meg, hol egyetlen ajánló levél a belérdem, tehetség, s gondolkodásmód. Általánosán el van ismervé: hogy nemesebb nemzeti állapotok' szükségessége, s a nyilvános élet' átalakítása, alkotmányos magyar hazánkban szélesen kiterjedő elméleteket terjesztve, már is némelly ellentéteket érintettek meg, s a társaságos életben azon meghatározások, melyeket az alkotmány' középkori szelleme minden statuspolgár irányában rétegenként fölhalmozott, elidősülteknek tekintetek.

(Folytatatik.)